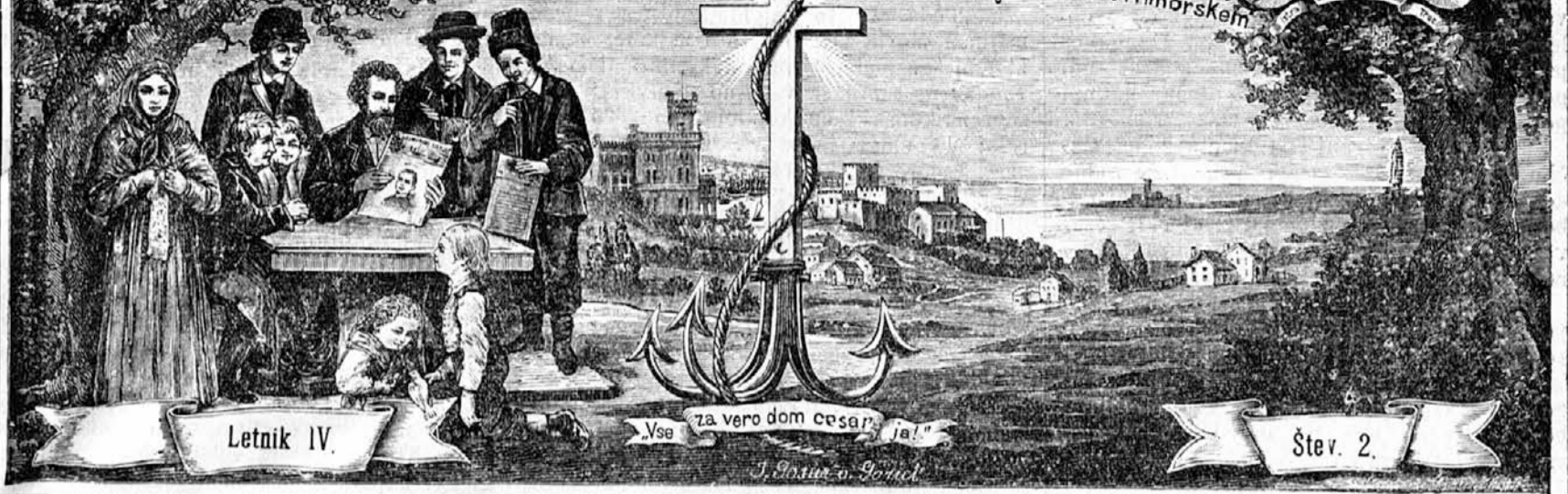

PRIMORSKI LIST

Poučljiv list za

slovensko ljudstvo na Primorskem

Letnik IV.

Vse za vero dom cesar, ja!

Štev. 2.

„Primorski List“

izhaja vsaki 1., 10. in 20. dan v mesecu. Cena za celo leto 1 gl. 30 n. za pol leta 65 nov. Posamezne številke se dobivajo pri vpravnistvu po 4 nov.

V Gorici, dne 10. januarija 1896.

Vredništvo in vpravnistvo

mu je v Gorici, Nunske ulice št. 10. — Nefrankovana pisma se ne sprejemajo. Rokopisi se ne vračajo. Oglase in naznanila sprejema upravništvo po pogodbi.

Vabilo na naročbo.

Vse prijatelje in somišljenike vabimo vljudno k naročbi „Primorskega Lista“. Posebno se priporočamo častitim gg. duhovnikom, naj naš list ljudstvu priporočajo.

„Primorski List“ bode letos izhajal 1., 10. in 20. dne vsakega meseca.

Naročnina za celo leto znaša 1 gl. 30 kr., za pol leta 65 kr., le ubežnišim naročnikom ga bomo dajali za znižano ceno 1 gl., oziroma 50 kr.

Naročnina naj se pošilja vpravnistvu „Primorskega Lista“, Gorica, Nunske ulice (Via delle Monache) št. 10.

Dopise sprejema vredništvo „Primorskega Lista“ v Gorici.

Pod zastavo katoliške ljudske stranke!

Pred vsem se nam zdi potrebno, da se s svojimi naročniki sporazumemo, kar se tiče stališča, ki ga mislimo zavzemati v politiki.

„Primorski List“ se je pred tremi leti ustanovil z namenom, da bi zagovarjal in dejanski izvrševal v Primorji resolucije I. slov. katoliškega shoda. Teh resolucij smo se dozdej trdno držali, in držati se jih hočemo tudi odslej. Mi se ne moremo pogajati z nikomer, kateri jih ne podpiše, ker one izražajo edino prava krščanska načela, brez katerih ni časne in večne sreče. Raji smo pripravljene vstaviti list, kakor s pogajanjem in kompromisi tem načelom se izneveriti.

Za našo notranjo, avstrijsko in slovensko, politiko najvažnija resolucija je brezdvomno naslednja: „V obrambo naših verskih in narodnih pravic spoznava prvi slovenski katoliški shod potrebo tesne zveze katoličanov raznih avstrijskih narodov“.

Ta tesna zveza avstrijskih katoličanov nam je bila vže dolgo v mislih in željah kot vzor-stranka avstrijske politike. Večkrat smo vže duhove budili za to misel. Mislili smo si jo kot nekaj „katoliški centrum“. Pa tudi mnogi drugi so se ogrevali za tako stranko. Se hranimo pismo iz l. 1893, ki nam ga je poslal neki prijatelj iz gorških gor; v tem pismu pričakuje od nas poziva za katoliški centrum, češ, položaj za vstanovitev katoliške stranke v državnem zboru je najugodniši . . .

Kar smo dolgo tako željno pričakovali, smo slednjič vendar dočakali. Naše misli o katoliškem centru v državnem zboru so se vresničile v nedavno osnovani novi stranki, ki se je krstila za „katoliško ljudsko stranko“. Ni nam do imena — imamo rec.

Mi izpoznavamo program te stranke, ker obsega vse, kar nam je sveto kot katoličanom in rodoljubom. Program kat. ljudske stranke je pred državnim zborom razglasil njen voditelj v svojem govoru dne 10. dec. 1895. Besede Dipaulijeve jemljemo kot slovesno, vradno izjavo nove stranke in jim popolnoma verjamemo, dokler bi nas morda dejanja drugače ne prepričala.

1. Ta stranka postavlja vero na prvo mesto — tudi v politiki. „Mi se imenujemo katoliško stranko, ker priznavamo katoliške nauke za najvišja temeljna načela naše politike“. Tako zatrjuje bar. Dipauli, in mi se z njim povsem zlagamo.

2. Ta stranka postavlja narodnost na drugo mesto. In hoče ravno zato, ker je katoliška, biti pravična vsem narodnostim. „Kakor doslej, bomo tudi v prihodnje vsem narodom pravičnost izkazovali, nobenega naroda ne izključujemo“. Besede istega voditelja nove kat. ljudske stranke!

3. Ta stranka ima gorko srce za ubogo ljudstvo in nižje stanove; temu ljudstvu hoče z dejanjem pomagati in je povzdigniti. Zatorej se bo „krepko potezala, da se v kratkem vstvarijo postave, s katerimi bo moč ohraniti naš kmetijski in srednji meščanski stan“. Tudi te besede so nam vzete iz srca!

4. Ta stranka hoče tudi Židom biti pravična t. j. odkazati jim hoče v katoliški Avstriji tisto mesto, katero jim tiče; hoče jih vkrotiti in podrediti krščanskemu ljudstvu. S postavnimi sredstvi bo vničevala judovski vpliv v časopisju, v politiki, v gospodarstvu. Židovskega oduševanja mora biti konec! Ta stranka ima v svojem programu antisemitizem. In to je prav, to je krščansko in avstrijsko! Tudi nam v Primorji bi ne škodovalo nekaj antisemitizma.

5. Zatorej hoče ta stranka živeti v prijateljskem razmerju s krščanskimi socialisti. Ona sicer ne odobrava vsega, kar delajo dunajski antisemiti, vendar pohvalno pripoznava, kako potrebno in koristno je gibanje, katero so provzročili. Tako mislimo o krščanskih socialistih tudi mi. Da, mi pri-trjujemo Dipaulijevim besedam: „Kedor noče, da se Avstrija pojudi, mora hvaležen biti oni stranki, onim možem, kateri se s požrtvovalnostjo, z nesebičnostjo trudijo, da bi domovino zopet pokristijanili in njene prebivalce srečne naredili. Tak bi pa tudi moral imeti pogum, to hvaležnost skazovati ne le v tihih sobi doma, ampak bi moral tudi javno healiti, kar je hvale vredno“. Možje, ki tako govorijo, so se vže z dejanjem krepko potezali nasproti Badenijevi vladi za krščanske socialiste.

To so možje od katoliške ljudske stranke. Njih program izpovedamo tudi mi.

V naših resnih časih je pred vsem potrebno, da jasno, določno mislimo in govo-

rimo. Nič ni vsodniše kakor omahovati med različnimi strankami, brez načel, brez smotra.

Ako izvzamemo eden ali dva slovenska lista, še zdaj ni jasno, katero političko stališče nasproti katoliški stranski zavzemajo slovenski listi.

Želeti bi bilo, da bi se naši listi o tem izrekli: le tako bomo vedeli, pri čem smo t. j. ali imajo za nas še veljati resolucije I. slov. kat. shoda ali pa jih — vržemo v koš!

Kmetijsko vprašanje.

V Avstriji se nad polovico prebivalstva peča s poljedelstvom; zatorej je za nas nad vse važno kmetijsko vprašanje. Sto in stokrat smo že slišali, da je kmet najtrdnjši stebler v državi, in da se vzlásti naš narod brez kmečkega stanu niti misliti ne more. Zato pa mora vsakega zavednega domoljuba zanimati kmečko vprašanje. Kakor namreč vserod razpada družabni red ter se je omajal tudi stebler kmečkega stanu, dasi se je najdalje vpiral pogubnemu vplivu, tako tudi v naši državi kmetovalec propada vedno bolj. In kje je iskati vzrokov propadu?

Najhujši sovražnik, kateremu je naš kmet izročena milost in nemilost, je rimsko-liberalna postarodaja, po kateri je zemljišče prav tako pregiblivo in zadolžljivo, kakor denarni kapital, katera je zemljiščenega prsestnika proglasila za svobodnega lastnika, ki sme svoje posestvo razkosavati, razdeljevati in izkoriščati ne glede na občni blagor. In na tej podlagi sloni naše dedno pravo, ki uničuje zemljiščenega posestnika. Odtod tedaj razkosavanje, odtod dolgovi. Pač smemo trditi, da gre dobra polovica poljedelskih dohodkov za obresti. Kmetje so postali dninarji svojih upnikov. Naš kmet se trudi in poti, njegov trud pa uživa lastnik zastavnega pisma.

Drugi sovražnik našega kmeta je svetovna konkurenca ali tekmovanje. Cene našim kmetijskim pridelkom so vsled vnanje konkurence tako upadle, da kmetovalcu gotovih vrst žita niti pridelovati ne kaže. Amerika, severna in južna, Rusija in tudi balkanske države, v zadnjem času tudi Indija, so sovražniki, ki z dalje tekmujejo z našim žitom, katerih pa se naš kmet sam ne more braniti, ker ne more sam v toliko izpremeniti politike, da bi tudi naša žita kolikor je mogoče po ceni šla v tuje države.

Glede nizkih žitnih cen pa ima naš kmetovalec tudi v lastni sili in potrebi. Mnogokrat, da zadosti le najnujnim opravilom, primoran je svoje žito prodajati takoj in po vsaki ceni. In to bedo izkoriščujejo sosebno v nekaterih kronovinah Židje, pri nas pa domači kmetijski kivosesi.

Hud vdarec za kmeta je tudi prehod iz naturalnega v denarno gospodarstvo. Minuli so časi, ko je kmet svojim dolžnostim

večinoma zadostil s pridelki svojega zemljišča, ko so občinski pastirji, čuvaji, sluge itd. svojo plačo dobivali v žitu, ko ni trebalo trgovcu nositi novcev za obleko, marveč se je platno pridelovalo doma, in obleka izdelovala iz domačega sukna. Dandanes prodati mora svoje blago, mnogokrat tudi pod ceno, da potem za drag denar nakupi potrebnih stvari.

Na drugi strani pa kmeta zopet tlačijo huda davčna bremena, vzlasti še razne doklade, krvni davek, ki mu odjemlje najboljše delavne moči, vedno naraščajoči stroški v gospodarstvu, plače poslov, pomanjkanje in visoke mezde kmetijskih delavcev itd.

Tako je zadnjih štirideset let nebrojno posestnikov izginilo, vse posestvo se grozovito zadolžilo, pridelki prišli v odvisnost od brezdomovinskih velikih denarnih mogotcev, s kratka kmečki stan vedno bolj in bolj propadal. Kje pa naj išče kmet pomoči v svoji bedi?

Kmečki stan je nujno potreben državi ne samo za proizvodnjo živeža in vseh snovij za obrt, marveč tudi za varstvo reda in miru in za ohranjenje verskega in nramnega življenja. Zato mora v prvi vrsti tudi država skrbeti za obstanek kmetijskega stanu. Njena dolžnost je oblažiti sedanje razmere, ter s primerno zakonodajo zagotoviti kmetu obstanek. Nihče tedaj ne bode kmetovalcem opočital previsokih zahtev, ako tirjajo da jih država z varstveno carino brani pred tekmovanjem tujega žita, da uvede postavbe proti oduštvu, razkosavanju zemljišč, da omeji do gotove meje zadolženje posestev, uvede stalne kmetijske domove s primernim pohištvom in potrebnim številom živine, da razbremeni kmečki stan ogromnih zemljskih dolgov itd.

Res je država sem pa tja že kaj storila za kmeta. Toda kaj nam vse to pomaga v sedanji sebično razkosani družbi! In v sedanjih žalostnih političnih razmerah od zakonodajstva kmet nima mnogo pričakovati, zato pa treba, da si kmetovalec sam pomaga.

Vsled slabih dejanskih razmer mu namreč ne sme še upasti pogum, marveč čim hujši je položaj, s tem večjo unemo mora iti v boj za svoj obstanek. Za uspešno gospodarstvo dandanes ne zadostuje le žuljava, delavna roka, treba tudi *misleče glave*, dandanes ne zadostuje, da je kmet le priden, biti mora tudi umen gospodar. Kmetovalec mora sleči starokopitneža, ter se sprijazniti s napredkom v umnem gospodarstvu. Kako težko se kmetovalec loti novih stvari, koliko je pri tem pomislekov in težav,

LISTEK

Iskrice

1.

Sreča.

Živimo ob vtisih novega leta.

Dragi bralec, gotovo veš, da je tudi pri nas navada, da si voščimo ob vsakem novem letu „srečo“. Kdo si ni voščil, ali pa prejel voščila — vsaj od svojih najdražih? Upam, da ni mej bralec vrlega „Pr. Lista“ nobenega, kateri bi mogel in hotel trdit, da ima poleg Boga le sam sebe na svetu! No, eno je resnično, da se je prav obilno voščilo na levi in desni, v palačah in prostih kočah, ustmeno in pismeno ter po časopisih . . . „Srečno novo leto“ . . . tako je donelo iz tisoč in tisoč grl, „srečno novo leto“, tako je odmevalo v tisoč in tisoč srcih! — „Sreča, sreča, sreča“: bila je vsem na umu in v srcu! — Kaj pa je prav za prav tista sreča, za katero hrepeni in neugasljivo gori srce vsakega človeka? Čuj, dragi bralec, jaz ti razjasnim, kaj je in kje je! —

Pripoveduje se o nekem perzijskem kralju, da je obolel. Ves je bil iz sebe v skrbeh za svoje življenje. Kaj bi tudi ne bil, saj se mu je dobro godilo in srebal je iz pohiili čas vseh možnih posvetnih naslad. — Popraševal je torej najpred pri svojih dvornikih, kaj bi mu bilo storiti, da bi si ohranil ljubo zdravje.

tega nas prepričuje vsakdanja skušnja. Zato seznanjajmo kmetovalca z napredkom v kmetijstvu, učimo ga varčnosti, svarimo pred pravdanjem, in mnogo smo mu pomagali.

Toda vse to je le kapljica v brezmejnem morju zla. Če tudi si kmet sam z umnim gospodarstvom nekoliko pomaga, vendar ne more se uspešno ustavljati vsem sovražnikom, ki mu kopljejo grob. Tu velja rek: „V slogi je moč“. Le s združenimi močmi more se kmečki stan ustavljati navalu. Dokler ne prično kmetje res skupaj držati, dokler ne prešine zadnjega moža med njimi čut stanovske samozavesti in vzajemnosti, bodo vsi pripomočki brez stalnih uspehov. Dokler se kmečki stan ne organizuje, se ne bo izkopal. Zato treba med kmečkim ljudstvom širiti zanimanje za svobodno gospodarsko, združeno življenje, ker le to bo pripravljalo pot zakonodavnim določbam. To življenje se bo pa vzbudilo s podukom na shodih, v društvi in listih. In v to hoče tudi naš list po svojih skromnih močeh nekoliko pripomoči.

Politični pregled.

Notranje dežele.

Na Dunaji so se te dni visoka gospoda začeli posvetovati, kako bi se obnovila pogodba z Ogrsko. Kakor pravijo, so se razgovarjanja vršila še precej gladko. Tudi v deželnih zborih se je tu pa tam staknilo to vprašanje. Tako so katoliški poslanci gornje-avstrijski predlagali, naj se vis. vlada poteza za to, da se nam breme nekoliko olajša in se nekoliko več naloži širokim ogerskim plečam. Sploh se misli, da obnovenje pogodbe z Ogrsko bo trd oreh, s katerim bi si znal grof Badeni sam zobe zdrobiti.

Meseca januarija zborujejo deželni zbori. Ne gre pa nič kaj gladko. Manjšina se povsod kuja. V Gradcu in Trstu so Slovenci izostali; tako se tudi ital. trentinski poslanci nočejo vdeleževati sej v Inomostu. Tudi v isterskem dež. zboru močno vre; pričakovati je dan na dan, da ga vlada razpusti, akoravno je prišel v Poreč namestnik Rinaldini sam mirit razburjene duhove. Pa zdi se, da avstrijski narodi nočejo več miru med sabo. Vlada je vendar poštno vkrenila, da je v Istri za namestnika dž. glavarja imenovala rojenega Hrvata, kot zastopnika manjšine. Vendar to ne gre v glavo ital. večini. Noče se mir, ker noče se Avstrija! Največ seveda je teh razporov kriva vlada sama, katera ni za časa strogo izvedla postav, ki se dotikajo narodnostne

Njegovi prijatelji se dolgo, dolgo posvetujejo, a vse zastoj! — Kar pride nekemu dvorniku na um, da je vže čul, da tisti gotovo ozdravi, kateri se obleče v srajco od srečnega človeka.

Hajdi tedaj na lov na srečnega moža! — Takoj poprašujejo pri vseh, kateri so bivali v kraljevi palači in se solčili ob kraljevi milosti: zastoj, ne najdejo nikogar, ki bi hotel reči, da je povsem srečen. Vsaki se izgovarja, da mu manjka to in to, o no in tretje do popolne sreče in zadovoljnosti.

Grede tedaj z dvora v prestolno mesto in istotako iščejo in poprašujejo po kakem srečniku! — Vse kote prebrskajo: v palačah bogatincev, v umazanih ulicah, a vse nič ne pomaga! Srečnika in njegove srajce vendarle ne vdobé.

Vsi žalostni in v skrbeh za kraljevo življenje razpošljejo oklice po celem širnem kraljestvu, da naj se išče in naznani človeka, ki bi se imel za srečnega. — In res, to zda! — Nekodi je životaril daleč v gorah vaški pastir, o katerem se je poročilo na kraljevi dvor, da je srečen. Hitro se odpravijo v tisti kraj; polni upa in strahu poiščejo pastirja in, ko se prepričajo o resnični njegovih sreči, slonil je na mehkem mahu v sredi svoje čredice in na vprašanje, če je srečen, je zagodel na svojo piščalko prav odkrito — veselo: „Na planincih fletno je, juheja, juhé“, ga poprosijo za srajco. Pastir prav tako odkrito kakor na prvo vprašanje odgovori, da je nima.

ravnopravnosti. Prekasno! Pa v kljub temu vlada še zdaj nima prave volje! — V deželnem zboru galiciskem se Rusini pritožujejo radi krivic, ki so se jim godile ob zadnjih volitvah; tisti čas je bil v Galiciji namestnik sedanji minist. predsednik grof Badeni.

Dalmatinski dež. zbor se bo odprl še le 23. dne tega meseca.

Na Ogorskem delajo ob novem letu račune. Čujte, kaj so izračunili! Leta 1870 so znašali državni stroški 154 milijonov gold., leta 1895 pa vže celih 421 milijonov. Tedaj v 25 letih skoraj trikrat več! Tako gospodarijo povsod — liberalci in judje!

Vnanje države.

Iz Nemčije pišejo, da mladi nemški cesar ni za novo leto nič govoril o politiki. Res čudno! Pač pa je za novo leto hudo razžalil sicer hladnokrvne Angleže, ker je poslal brzozjavno častitko tako zvanim boersom v Afriki, kateri so krepko odbili angleški napad. Zopet en „dodatek“ k ohranjenju svetovnega miru! Najnovejša poročila iz Londona govorijo vže, da se Anglija pripravlja na vojsko proti Nemčiji.

Na Francoskem se neprenehoma izvelevajo na svitlo stare goljufije. Kmalu ga ne bo neč poštenjaka pri vladinem krmilu! Tudi računi za novo leto niso kaj veseli. V dvajsetih letih je prostozidarska vlada število civilnih vradnikov povišala za 122.000, kateri stanejo deželo vsako leto za 180 milijonov več ko prej. Tudi ženiti so se začeli Francozi po novi modi namreč brez sv. zakramenta. Vsako leto imajo 14.000 zakonov manj, a loči se jih vsako leto po 3000 več! Res tolažilno!

V Belgiji je umrl Frère-Orban, glava tamošnjah prostozidarjev. Nekaj časa se mu je sreča smejala — bil je prvi minister in zatiral, kar se je dalo, katoliško cerkev. Pa zadnjih let so se katoličani zdramili in Frère-Orban je moral še pred smrtjo gledati, da je stari Bog res mogočniji, kakor prostozidarski Lucifer.

V Turčiji še zdaj kristijane morijo. Armenija je razdejana. Le zima pa sneg sta zdaj za nekoliko časa ohladila vročo turško kri. Pa pod snegom pa najbrže iskra tlela tje do spomladi in spomladno solnce zna užgati na izhodu velik ogenj, ki se bo razširil na daleč in široko. — Zanimivo je, da je turški sultan za novo leto poslal ruskemu carju v Petrograd dragocenih daril, mej drugimi tudi košček lesa od Kristusovega križa. Kaj bi to pomenilo!?

In v celem kraljestvu niso mogli dobiti srajce kakega „srečnika“. — Čuj dalje!

Neka vojvodinja v Parizu je brala to prigodbo. Ker je imela dosti časa in jo je veselilo, šla je tudi ona na lov na srajco kake srečne osebe.

Kot vojvodinja je imela širom sveta zveze pri mogočnikih, kateri so ji šli vsi radovoljno na roke v tej zadevi. Ali tudi njih trud je bil zastoj, kakor prizadevanje perzijskega kralja.

A glej! Leta 1859. prejela je nadvojvodinja kar nepričakovano pismo iz Magente na Italijanskem. Pismo je bilo od njene prijateljice izza mladih let, grofice X. Ta je bila vstopila v družbo vsmiljenih sester in tedaj je stregla ranjencem v italijansko-avstrijski vojski.

Vojvodinji se je vse nekam dozdevalo, da po pismu mora biti grofica najsrečnejše bitje na svetu.

Hitro se odpravi v Italijo in notri do Magente. Tam resnično najde grofico in prepriča se na lastne oči, da je presrečna v svojem stanu ter pri vseh težavah svojega poklica.

Hitro jo tedaj naprosi za „srajco“, ali kako ostrmi, ko ji grofica pové, da je ravno kar zadnje vporabila za obvezo ranjenemu vojaku. —

Kaj je torej „sreča“ in kje je?

Tako mnogi in tudi mnogotere menijo, da sreča je doma le v palačah in pri bogatincih! —

Dopisi.

Od nekod. V praznik sv. treh kraljev. — Naši politikarji vspeha nas nikakor ne morejo, ker ne hodimo z njimi in ker ne trobimo v njih rog. Ako bi jim vsako potrdili in vgodili, bili bi takoj „vrli rodoljubi“. Ker nas nimajo na svoji strani, bi najraje videli, da bi se odtegnili s pozornišča in iz javnega življenja. Zato tudi skrbijo s sumničanjem, obrekovanjem, podtikovanjem in preganjanjem. Če bi se mi predznili kaj pisati, naročajo nam, naj se držimo le abstraktnih pojmov, naj zletamo le po zraku, in naj se ne spuščamo med svet in v politiko.

A vzeti smo iz ljudstva in postavljeni za ljudstvo, zato ne odjenjamo in ne odstojimo. Ker dobro vemo, da delamo in se žrtvujemo za najblažje namene t. j. za čast Božjo in za dušni in telesni prid človeštva na podlagi katoliškega prava in sicer ne iz sebičnosti, zato se malo zmenimo za grožnjo naših nasprotnikov. Tudi se nam stidi nad njih zavijanjem in lažmi! Zato naj nihče ne misli, da tu velja pregovor: Kedor molči, potrdi.

Kar počenja nasprotna stranka doma, naznanja v drugačni obliki tudi v veče liste, kakorsna je korenjaška „Reichspost.“ Da bi le resnico poročali in stvarno sodili!

Ker je nasprotna nam stranke že večkrat prinesla članke iz omenjenega dunajskega lista, priporočili bi ji lepi članek od 3. t. m. pod naslovom: *Clerus und Politik*, kjer se krepko dokazuje, da je dolžnost duhovnikov skrbeti za korist cerkve in države in da jim ne sme biti vse edno v političnih zadevah, da morajo duhovniki kot državljani vporabljati svoje državljanske pravice posebno o volitvah, da ne smejo prezreti socialnega vprašanja in gibanja i. t. d. Če se štulijo naši nasprotniški listi za somišljenike nemške Reichspost-e, naj so tiste misli tedaj tudi o politiki duhovnikov.

S Tominskega 7. jan. —

Vprašamo, ali je naša deželica tako bogata, da bi mogla denar zametovati za za novo cesto po levem Sočinem bregu? Ako bi bila sedanja cesta na desni strani prav slaba in nevarna, naj bi že bilo. Nadalje vprašamo, katera cesta ne potrebuje nikdar poprave? Če je bilo treba nekoliko poravnati deželno cesto pod Iderskim pred dvema letoma, se li mora opustiti vsa črta od Gorice do Kobarida in delati novo na levem bregu Soče skozi nenasiljivi Tomini? Pri tej cesti bi več požrli novi mostovi čez potoke in hudournike kakor pa cesta sama.

Kako se pač motijo! —

Ko je šel kardinal Mermillod nabirat milodarov za cerkev „Naše ljube Gospé“ v Parizu, potrkal je tudi na vrata tedajne pijemonteške kraljice, katera je takrat bivala na Francoskem.

Ko vstopi v krasno in okusno opravljeni salon, najde kraljico vso objokano.

„Verjemite mi“, spregovori ona, „več solze rosi na svilnate obleke kakor pa na platnene predpasnike kake kmetiške žene.“

Kaj je torej sreča?

V bogastvu je ni našel perzijski kralj; v lepih naslovih, lepoti, zdravji je ni našla francoska vojvodinja, z jedno besedo: „Sreča“ ne biva izven tebe v minljivih stvarih, sreča je v tvojem notranjem! — Sreča si ti sam sebi, sreče išči vsakdo sam v sebi, kakor pravi pregovor: „vsak je svoje sreče kovač“. Hrani si notranjo zadovoljnost, goji mirno vest, ne hrepni po minljivem, bodi zadovoljen s svojim stanom, in srečo boš našel in srečen boš! —

Materine solze.

Koliko vpliva dobra mati na vzgojo otrok, nam spričujejo mnogi zgledi. To nam kaže tudi naslednja dogodba. V nekem mestu je živel mladenič, ki je bil v ponos in veselje starišev. Pa zabredel je v slabe tovaršije in vse je bilo drugače. Postal je pijanec, igravec in po-

Ako bi vdobili Kamenci in njih sosedje most čez Sočo, se bolj zahvalijo kakor za novo cesto skozi njih vasi in sela. Imajo namreč na desnem kraju Soče več sveta kakor na levem doma. Za svojo rabo imajo že tako in tako dobro kolovozno pot. Zdi se nam, da je to le tominska centralizacija. Poleg tega ima svojo veljavo tukaj pregovor: Roka roko umiva.

Iz Kobarida 8. januarja. —

Za Kobarid in njegovo sodnijo ni še nič proračuna. Zato se zdaj Kobarijci lahko premislijo, kje naj bi zidali sodnijsko poslopje. Misel in želja je vseh ne le Kobarijcev, ampak tudi njih okoličanov, da bi se podria sedanja Flajsova hiša na trgu in da bi se sezidalo novo poslopje za sodnijo in za občinski urad na bližnjih vrtih. Kobarijci bi s tem veliko pridobili za potrebni trg (plac) in za dek. farno cerkev Dev. Marije z močnim zvonikom. Zdaj je namreč potisnena tako lepa cerkev noter med hiše in konjske hleve. Domačini bi že storili vse mogoče, da bi bilo prav i za c. kr. sodnijo i za nje. Prazen je izgovor, da blizo cerkve je preveč slišati zvonove itd. Pa saj je sodnija v Komnu prav pod cerkvijo, v Tominu tudi ni daleč proč.

In pogledimo v Gorico, kjer je blizo cerkve sv. Ignacija na le c. kr. deželna sodnija, ampak tudi c. kr. glavarstvo, gimnazija itd. In če pride glas od škofa maziljenega zvona na uho kakemu uradniku, ga vender ne umori! In če je harmonično petje zvonov, ga še razvedri, saj namen zvona je znan, namreč da opominja in kliče. Zato je jalov tak ugovor. Če bi se pa kdo zbal zvonovega glasa, naj ne hodi med naše ljudi. Na prostoru, kateri je zdaj odobren za sodišče, sezidali bi Kobarijci okrajno jetnišnico ali ječo, ker ta mora tudi biti. Na tistem kraju bi bila prav dobro shranjena.

Novice in raznoterosti.

Naš presvitli cesar je poslal sv. Očetu v Rim za novo leto lep dar, namreč 50.000 gld. Bog daj, da bi papežev blagoslov pomagal naši Avstriji!

Goriški deželni zbor imel je včeraj 3. sejo. Na dnevnem redu je bila volitev 3 cenilcev zemljišč in njih namestnikov, ter poročila deželnega odbora o raznih zakladih.

Slovenski deželni poslanci združili so se v „klub deželnih poslancev goriškega deželnega zbora, ter si izvolili predsednikom dr. Antona Gregorčiča, njega namestnikom

nočnjak ter vedno bolj globoko padal v hudobije. Njegova blaga in pobožna mati je poskusila vse, da bi ga zopet spravila na pravo pot. Svarila ga je, žugala mu, prosila ga, spominjala njegovila obljub, pa vse je bilo zastoj. Nekega dne je prišel zopet pozno po noči domov. Razburjen od močnih pijač se je vrgel na posteljo. Njegova mati pa ni imela počitka in miru. Ko je mislila, da vže njen zgubljen sin spi, je šla v njegovo izbo in, ko ga je videla ležati, jo obide silna žalost. Poklekne pred križ in dolgo časa moli in joka. Sin pa ni spal in je vse to gledal. Ko je mati nehala in se sklonila nad ljubim sinom, ste padli dve gorki solzi na obraz zgubljenega otroka. Kaker oglje so žgale te solze spridenega sina. Misel: „Jaz imam tako dobro mater, ki me tako močno ljubi, ki toliko zame trpi in jaz ji delam tako žalost,“ ta misel ga je silno vznemirila in z veliko žalostjo napolnila njegovo serce. Napravil je trden sklep. Drugo jutro gre k materi, jo objokan prosi odpuščajna in trdno obljubi, drug človek postati. Bil je mož-beseda. Od tega dne je zapustil spridene tovariše in napravil veliko veselja svoji dobri materi. Toliko opravijo solze dobre, pobožne matere, ki v molitvi povzdiguje svoje roke proti nebu za svojega zgubljenega otroka.

Alfreda grofa Coroninija in tajnikom dr. Henrika Tumo.

Sv. Oče papež Leon XIII. povabijo te dnij še slovesnejše vse Jutrovce v edino izveličavno cerkev. Da bi poslušali glas „dobrega pastirja!“

V Prvačini umrl je tamošnji posestnik g. Ambrož Zorn, brat prevzvišenega knezo-nadškofa. Pogreb je vodil mil. g. prošt.

Odlikovanje. Presvitli cesar so podelili višji prednici ljubljanskega uršulinskega samostana čast. M. Antoniji Murgel zlati križec s krono za zasluga, ki si jih je častita gospa pridobila kot samostanska prednica in voditeljica nunskih šol.

Pragmatično sankcijo, po kateri naj bi sledili na avstrijski prestol v prvi vrsti možki, hoče spremeniti naš cesar, kakor poročajo zlasti zunanji listi, tako, da bi bila njegova naslednica nadvojvodinja Marija Valerija, njegova hči, katera ima že tri otroke z nadvojvodom Francem Salvatorjem. Te tri otroke, izmed katerih najmlajšega pestva sam cesar, naslikali smo tudi mi preteklo poletje. Bog čuvaj nad Avstrijo!

Osebnosti. Geometer I. razreda Vaclav Nalezinek povišan je v višjega geometra z evidenco v Trstu. — G. Leopold Pavletič, praktikant pri c. kr. okrožnem sodišču, je imenovan c. kr. avskultantom. Gozdni praktikant g. Karol Jelen je imenovan pristavom.

Voditeljem okrajnega glavarstva v Poreču imenovan je namestniški tajnik g. Alojzij Lasciac.

Dopolnilna volitev. — Laški deželni poslanec iz veleposestva g. Nikolaj Bernardelli je vsled boleznj odložil poslanstvo. Namestništvo je takoj razpisalo novo volitev na 18 dan t. m.

Slovenska šola v Gorici. Dolgo traja boj. Ni ga še konec. Minoli mesec je društvo „Sloga“ vstavilo pouk na svojej zasebni šoli. Stariši so zahtevali šolo. Vlada je dovolila 400 gld. podpore. Pouk je trajal do božičnih počitnic. S 1. januarjem bi moralo mesto dati prostor in sprejeti stroške za novo šolo. A vojašnica pod Turnom se ni prirejena šoli primerno. Stariši so v novič tirjali šolo. Vlada jim je zopet zgodila s podporo 200 gld. za čas do 16. t. m. Veselo ali žaloigra?

Vojašnica pod Turnom primerna za jedino slovensko šolo v Gorici? Slovenski stariši so odgovorili jednoglasno: Svojih otrok ne bomo pošiljali se šolat v one prostore. Kot davkoplačevalci zahtevamo za svoje otroke slovensko šolo, šolo v središču mesta. Kedo jim more zameriti? Gotovo le Slovincem sovražni prenapeteži!

Slovenski stariši v Gorici se res možko potezajo za svoje pravice. Vedno in vedno, zavedno in odločno tirjajo šolo. Pred par dnevi je imel brzovaj zopet mnogo posla radi slovenske šole. Kedaj bo zavladala v Avstriji vsem narodom zakonito zadržana — v resnici le obljubljena — ravnopravnost? Ko se bodo zopet vsi narodi v vseh slojih prebivalstva klanjali Kristusu. Nič poprej! Do tja pa bo poteklo še mnogo vode po Sočini strugi!

„Corriere“ smeši Slovence v Gorici, posebej slovenske stariše, ki so se pri „Zvezdi“ posvetovali o nadaljnem postopanju za pridobitev slovenske šole. Med drugim pravi, da so gospodje društva „Sloga“ sklicali v nedeljo ob 11. uri vse kuharice, služabnice, postrežničke, težake (fakine) itd. v premetovanje itd. . . . To je pa res oliko in omika!? To je res resnica, ki jo mora zapisati le lažnjivi goriški židovski list, kojemu je možko postopanje slovenskih starišev — davkoplačevalcev nič manj ko možgane zblodilo. Kam dovede človeka, ki je od Stvarnika obdarovan z umom, nevkročena strast in slast po tuji krvi! *Pomanjkanje dokazov* — je bilo vedno tako — *plača smešenje*. Kako so majhni!

Nasprotna goriška slov. lista nista

še prinesla izkaza Judov v Gorici, kakor smo ju bili naprosili konec preteklega leta. Kako se bomo koga izogibali, ako ga ne poznamo?

Nova poštna podružnica je dovoljena za gornji del Gorice. Vendar! Kako nadležno je bilo doslej tako daleč hoditi po opravkih na pošto! Novi urad se nastani menda še ta mesec v pritličju Pavletičeve hiše.

Nova cerkev v Gorici se bo sedaj zidala. Mesto je uže prepustilo prostor, ker je odbor spolnil stavljenega pogoje. Mnogo črnila se je uže porabilo radi nove cerkve. V laškem, slovenskem, da celo v latinskem jeziku se je uže pisalo o njej, dasi je še ni. Nepotrebnih viharji. Cerkev je hiša božja, vsakemu pristopna. Tako bo tudi nova. Z denarjem prispevajo Slovenci in Lahi; tedaj cela dežela. Cela dežela bo imela pravico v njej, tedaj tudi Slovenci in naj se še tako postavlja po robu židinja v „Corriere“. Ven iz cerkve sebični, pretirani nacionalizem!

Vit. dr. Jožef Maurovich je po dolgej boleznij zatisnil svoje oči 8. t. m. zjutraj ob 5 $\frac{1}{2}$ uri.

V Videmski nadškofiji so se prepovedali liberalni listi in priporočili sami taki, ki so za krščansko-katoliško ljudstvo. Prav je! Za Jude naj bodo Judovski, za radikalce radikalni, za liberalce liberalni in za katoliške kristijane — katoliški listi.

V Nabrežini izvoljen je zopet županom g. Ignacij Tance. Podžupana sta gg. Martin Pertot in Stefan Gruden.

Družba Jezusova avstro-ogerske provincije je izdala ravnokar svoj imenik za leto 1897 in iz njega posnamemo sledeče: Provinciji na čelu stoji od 9. avgusta l. 1894 P. Frančišek Ksav. Widmann, Dunajčan, ki ima štiri svetovalce za pomočnike. Vlani je bilo vseh vkup v provinciji 707, in letos jih je 718, ki so razdeljeni po 26 kolegijih in rezidencijah v Avstriji in na Ogerskem, in sicer 31 $\frac{1}{2}$ patrov, med njimi kardinal Andrej Steinhuber, 153 školastikov in 239 fratrov lajkov. Slovencev šteje provincija letos: 10 patrov, 6 školastikov in 6 fratrov. Starosta provincije je P. Jožef Šerianz, štajerski Slovenec, rojen 5. jul. 1805. Umrlo jih je leta 1894 nenavadno veliko, namreč 17. — Vseh jezuitov po vsem svetu je letos: 5997 patrov, 4346 školastikov in 3718 fratrov, vseh vkup: 14.061, od vlani 294 več. Sedanji general družbe je P. Ludovik Martin, rodom Španjol. Bog ohrani in pomnoži Jezusove družbo!

Celjsko pevsko društvo si je izbralo pri občnem zboru dne 15. t. m. naslednje gospode v odbor: Predsednik dr. Konrad Janežič, odvetniški kandidat, podpredsednik dr. Franjo Tominešek, odvetniški kandidat, tajnik Josip Cilenšek, notarski uradnik, blagajnik Franjo Jošt, knjigvodja posojilnice, odbornika Ivan Rebek, ključarski mojster in posestnik, in Alojzij Trček, poslovodja knjigovoznice; namestnika, Ivan Nep. Gosar, akademični slikar, in Jakob Križman, strgarski mojster; pevovodja Dragotin Brvar, mestni organist.

V Celji je imelo „Obče slovensko obrtno društvo“ svoj letni občni zbor. Vršil se je ob mnogobrojni udeležbi in veliki živahnosti. Izbrali so v odbor „jednoglasi“ naslednje gospode: Predsednik Dragotin Hribar, last. tiskarne, podpredsednik Ivan Gosar, akad. slikar, tajnik Srečko Magolič, poslovodja, blagajnik Ivan Rebek, ključ. mojster. Odborniki so: Stefan Boucon, I. Omladič, Iv. Kapus, Ios. Hočevar, Matevž Sinkovič, Martin Gregorinčič, Ios. Zabukovšek, Alojzij Ferček, Ig. Oblak, Fr. Hrašovec. Vidi se iz tega, kako složni so Slovenci v Celji in kako različni stanovi so v odboru.

V Podgori je zgorel senik lastnina čč. ss. Ursulink v Gorici. K sreči so bile zavarovane. Skode je 200 gld. — Najemnik Mihael Bandel, ki je nosil vodo po lestvicah, je padel, zlomil si nogo in se močno pobil na glavi. Nesreča za nesrečo!

Samomor. Pri mostu v Gorici so našli v praznik sv. treh kraljev obešenega Antona Kocjančiča. Pravijo, da se je vsmrtil

radi prepira z bratom, kojemu povod je bila — dedščina. Nesrečen denar!

V cerkvi sv. Petra v Rimu si je v terek neki Pietro Celsi prerezal z britvijo vrat v tem, ko se je brala navadna poldanska maša. Sv. daritev se je koj pretrgala in potem nadaljevala v sakristiji; cerkev pa so zaprli. Drugi dan so jo znova blagoslovili. Sv. Oče so bili radi te oskrumbe največje cerkve na svetu zeio užaljeni.

Soška podružnica v Tominu. — Poroča se nam iz Tominu, da snujejo ondotni domoljubi „Slov. planinskega društva“ podružnico z imenom Soška podružnica in s sedežem v Tominu. Živela prva podružnica, ki bode svetu razkrivala in razglašala divne krasote naše soške doline!

Goldinarski bankovci so z l. 1895 zginili iz splošnega prometa. Do 30. junija t. l. sprejemajo jih še vse državne blagajne.

Nevarnega cigana Cirila Mayerja so prijeli v Solkanu. Majer je kriv mnogih tatvin po Goriškem in sosednem Kranjskem. Zagovarjati se mu bode tudi radi vboja.

V Fari ste zgoreli dve gospodarski poslopji.

Strašna nesreča se je te dni prigodila v Monci. Neka mlada ženska je hotela zakuriti Ker drva niso hotela goreti, jih je polila s petrolejem. Pri tem se ji je pa unela obleka. Da bi pogasila, se je ulegla v posteljo, na kateri je ležal jednoleten otrok. Ogenj ni ugasnil, le odeja se je vnela. Vopuju je žena vzela otroka ter z njim skozi okno skočila na dvorišče. Oba sta bila takoj mrtva.

Oživel je. — Miha Peterman, svinjski pastir v Debrečinu, se je bil tedni obesil. Ko so obešenca našli in odrezali, poklicali so zdravnika, ki je potrdil, da je vže mrtev. Odpeljati bi ga bili imeli v mrtvašnico, a dotičnik, ki ga je vozil, ni dobro razumel, in peljal je mrtiča k policiji. Policijski komisar mu je nevoljno pojasnil zmoto. Ker je pa že mrtev pastir ležal pred njim, ga je le malo potipal in v veliko začudenje se prepričal, da je še gorek in mu srce še bije. Posrečilo se je res ga še oživiti.

Zginili so! V mestu Osek so ondan zapazili, da zmanjkuje v mestni blagajni nič manj ko 123.000 gold. Ne župan, ne starešine, ne kedo drug je vedel, kam so se zgubili ti tisočaki. Zginili so! Tako je tudi pred 25 leti za časa diktatorja Gambetta na Francoskem kar naenkrat v zrak spuhlelo okol 250 milijonov. Zginili so! To je pospodarstvo ljudij brez Boga in vesti!

„Vrtec“, časopis s podobami za slovensko mladino. V Ljubljani Sv. Petra cesta št. 76; za celo leto 2 gld. 60 n. s prilogo „Angelček“ vred. Bilo bi odveč ta obče znani, skoz in skoz izvrstno pisani in vrejevani list še posebe priporočati. V nobeni šoli in v nobeni družini, kjer imajo otroke, bi se ne smel pogrešati. Gg. duhovni, učitelji in stariši — sezite po njem!

„La Riecreazione.“ To je naslov italijanskemu listu za zabavo in poduk. List prinaša tudi ilustracije, vsebina je mnogo-vrstna, zanimiva in mična. Vrejevan je po strogo katoliških načelih. Toplo ga priporočamo vsem onim Slovincem, kateri razumejo laščino ali bi se želeli v nji vaditi. Izhaja dvakrat na mesec v Trstu, Via S. Michele 14. II. p. Naročnina za celo leto znaša le 1 gld. 20 n.

Pri nas pa priporočamo (na Primorskem) izmed slovenskih: 1. „Rimskega Katolika“ — za 2 gld. na leto. 2. „Cvetje z vrto sv. Frančiška“ za 70 kr. na leto (piše se ponj tako: vpravništvo „Cvetja“ sv. Frančiška v frančiškanskem samostanu na Kostanjevici P. Gorica); in slednjič 3. „Primorski List“, kateri stane 1 gld. 30 kr. na leto — za manj premožne le 1 gld. — Pristopite, ker delamo vse za Boga in za vas!

V Pazinu je umrl dr. Anton Podreka, advokatski koncipijent, v katerega je bedni isterski narod stavil mnogo upanja.

Na dan novega leta je bil prišel g. banjski učitelj v Bate pozdravit svojega tovariša učitelja. V neki gostilni so ga prav surovo napadli. Govori se, da so sploh v Batah kaj čudne razmere.

Hrvatski brodar v Argentini. Pred kakimi 30 leti naselil se je v Buenos Ayresu (republika Argentinija, južna Amerika) siromašni Hrvat imenovan Nikola Mihanović, rodom iz Dalmacije. Njegova podvzetnost in marljivost pripravila sta ga tako daleč, da je Mihanović najbogatejši lastnik ladij v južni Ameriki. Nedavno kupil je od neke propadle broderske družbe za 93.000 funtov šterlinov (nad 1.110.000 gld.) vse brodovje te družbe. Vstevši ladije, ki so bile že prej last Mihanovičeva, je sedaj ta podvzetni hrvatski brodar lastnik brodovja, za katero bi ga mogla zavidati marsikatera državnica. Nikola Mihanović ima 50 parnikov in 60 jadrank, torej vsega 110 različnih brodov! Iz števila tega brodovja more si vsakdo domisljati, kolika vrednost tiči v istem in sklepati iz tega, da se šteje Mihanović dandanes med prve bogataše južne Amerike.

Popravek. Občina Solkan je darovala za Alojzjevišče ne samo 4 gld. 34 kr., nego 45 gld. 34 kr. v denarju. Živela vrla občina!

Odgovorni urednik in izdajatelj J. Marušič.
Tiska Hilarijanska tiskarna.

Prihodnja številka „Primorskega Lista“ izide dne 20. januarija.

Laneno oljnati
Firnež
najboljše vrste prodaja
Adolf Hauptmann
tovarna firneža v Ljubljani.

Razpošilja na zahtevanje brezplačno in franco-svoj ilustrirani cenilnik oljnatih barv, firnežev, lakov, suhih, kemičnih, prstenih in mineralnih barv, düsseldorfskih oljnatih in akvarelnih barv za umetnike, barv za fotografe, emalj-majolika in lazurnih barv, potrebnih za oljnato in akvarelno slikanje, čopičev, tint, kakor tudi še mnogo drugih predmetov za obrtništvo, šole in domačo rabo. 29—24

Podpisani si usoja naznaniti svojim častitim odjemalcem, da je preložil svojo tvornico čevljev in zalogo vsakovrstnega elastičnega usnja, ki je bila dozda v Gosposkih ulicah št. 10, v hišo št. 9. v isti ulici.

Emil Gentile,
2—1 Via Signori št. 9.

Anton Kuštrin,
v Gosposki ulici v hiši g. dr. Lisjaka št. 23.
prodaja različno blago n. pr. sladkor, kavo, moko vsake vrste, kis, milo (žajfo) itd., posebno dobro oljčno olje za večno luč v cerkvi itd. 36—33.

„JANUS“
Vzajemna zavarovalnica življenja na Dunaju.
Ta zavarovalnica vstanovljena vže l. 1840 je osnovana na vzajemnosti, vsled česar deli svoj čisti dobiček (obresti) zavarovancem.

Do zdaj se je vže zavarovalo
92.500 osov 25-25
z glavnico 115.912.500 gld.

Zavarovanim se je izplačalo glavnice in dobička (obresti):
17.150.000 gld.

Reservni zalog znaša 11.779.966 gld.
Pojasnila, prospekte, pravila in načrtedaja na zahtevo zastoj
Podružnica „JANUS“ v Trstu, Via Cologna 7.,
v Gorici, Via Ponte Isonzo št. 36.